

קהילת בשבילנו – קהילה שיתופית שיקומית

עסק חברתי למען צעירים בסיכון

מצגת לכנס מרכז חת לחקר התחרות והרגולציה
המסלול האקדמי המכללה למינהל

1

9-5-2018

זינוק לתעסוקה- עמותה לעסקים ופרויקטים חברתיים בתחילת דרכם

מטרות המצגת

➤ לקדם את העסקים החברתיים בישראל

➤ להעלות קשיים של יזמים חברתיים

➤ לעורר דיון בסוגיות השונות

➤ לבחון פתרונות

➤ כיצד ?

➤ הצגת המסע של קהילת בשבילנו (וקצת רקע עלינו ועל הפתרון)

➤ הקבלה לעולם העסקים

➤ שתי הערות חשובות:

➤ אנחנו לא באים בטענות או תלונות כלפי אף גורם שיוזכר בהמשך

➤ אנחנו לא דנים בנכונות או כדאיות הפתרון שלנו

עמותת זינוק לתעסוקה

- ▶ עמותת זינוק לתעסוקה הינה מלכ"ר העוסקת בשיקום בתעסוקה לאוכלוסיות מודרות (ע"ר 580649192)
- ▶ מקימה ומלווה עסקים ופרויקטים חברתיים בתחילת דרכם, שיש להם מודל עסקי ויכולת לקיום עצמאי ארוך טווח
- ▶ **מתמחה ב: שיקום תעסוקתי, צעירים לקויי למידה ו/או בעלי הפרעות קשב וריכוז, הכשרות מקצועיות מותאמות אוכלוסייה, ליווי לתעסוקה, בנייה וניהול קהילות, יזמות עסקית וחברתית, מתודולוגיית עבודה, שותפויות**
- ▶ **מפתחת ומיישמת מודל שיקום חדשני המתאים לאוכלוסיות מוחלשות – קהילה שיתופית שיקומית**
- ▶ נקודת המוצא לכל תכנית הינה חקר ולמידה לעומק, מיפוי צרכים של קהל המטרה, הכרת השוק וגיוס מומחים בתחום
- ▶ מאמינים ומיישמים שותפויות עם גורמי מדינה, עמותות רלוונטיות בתחום, אקדמיה וקהל היעד

יועצים ושותפים לתהליך הבנייה של המודל

- ד"ר דביר שגיא - לשעבר תת גונדר בשב"ס, ניהלה מספר בתי כלא, כיום מובילה מסעות טיפוליים ויועצת לארגונים חברתיים
- ד"ר אילי גולדברג - לשעבר גונדר משנה בשב"ס, ניהלה בתי סוהר (כולל כלא אופק לנוער), חוקרת ומפרסמת ספרים ומאמרים על אסירים וצעירים בסיכון, מרצה בבית ברל
- ד"ר מיכל מורג - פסיכולוגית קלינית- פורנזית, שרתה 17 שנים בגופי בטחון ומשטרה, מומחית בפרופילים, מרצה במרכז האקדמי רופין והמכללה למנהל
- ד"ר שרון רבינוביץ שנקר - ראש תכנית התמכרויות, אונ' חיפה
- ד"ר מיכאלי - ראש המכון לטיפול שטח, סמינר הקיבוצים
- רוני שפיגלר - בוגר המכון לטיפול שטח, מתמחה ועוסק בעבודה עם צעירים בסיכון בירושלים
- מיה הובר - דוקטורנטית ומומחית בשיקום תעסוקתי והתפתחות קריירה של אנשים עם מוגבלות, מנהלת מקצועית של רבדים צוות זינוק לתעסוקה:
- משה חדיף - יזם ובעל חברה לייצור חשמל סולארי, בעבר מנכ"ל ובעלים של חברת תוכנה- שונרא, החברה הוקמה ב 1997 ונמכרה כעבור עשור לחברת HP, מתמחה בבנייה והובלה של קהילות
- טל קוטנר - יזם חברתי, 17 שנות ניסיון בהייטק כולל שותף מנהל בקרן הון סיכון, הקים וניהל את התכנית "מרופין לקריירה" במשך 8 שנים, תכנית שיקום להכשרה מקצועית והשמה לעבודה לצעירים עם הפרעות קשב ולקויות למידה קשות. לתכנית למעלה מ 85% הצלחה.
- תנועת דרוור ישראל** - תנועת האם ל 3 תנועות כולל **תנועת הנוער העובד והלומד** ותנועת קיבוצי מחנכים (פירוט בהמשך). חבריה מחנכים כ-200 אלף ילדים, בני נוער וצעירים, במסגרות שונות. **התנועה מלווה ונותנת חסות לפיתוח המודל והפעלתו**

קהילת בשבילנו – קהילה שיתופית שיקומית

החזון

הקמת מערך ארצי של קהילות שיתופיות לצעירים בסיכון ואוכלוסיות מודרות, המקיימות את עצמן כלכלית ומאפשרות לחבריהן לחיות חיי קהילה מלאים, יציבים ומספקים עם אופק אישי ומקצועי

קהילת בשבילנו – קהילה שיתופית שיקומית

הבעיה שאנחנו מנסים לפתור

- בישראל חיים כ 350,000 צעירים (בגילאי 18 – 35) המוגדרים צעירים בסיכון
- גוררים תנאי חיים מקפחים מהילדות ונעורים ומתקשים להתמודד עם האתגרים של יציאה לעצמאות, רכישת מקצוע והשתלבות בחברה
- **לא לפים מביניהם אין עורף משפחתי** ומקום לינה והם מנהלים אורח חיים הישרדותי ומסוכן
- פתרונות הדיור של משרד הרווחה והעמותות הרלוונטיות, נותנים מענה הכולל דיור לכמה מאות צעירים בלבד!
- **עשרות אלפים מהם יוצאים מתקופת מאסר** וחוזרים לכלא בשיעורים מאוד גבוהים (ממוצע 42%)
- הרשות לשיקום האסיר לא מקבלת מספיק תקציבים לטפל בכולם
- הרשות לשיקום האסיר נאלצה לסגור את מרבית ההוסטלים שלה ואין לה פתרונות דיור מספקים
- **עשרות אלפים מהם מכורים לסמים ו/או לאלכוהול**
- מרבית הפתרונות הקיימים מטפלים בעיקר בגמילה
- אין מספיק פתרונות לרצף טיפולי / ליווי אחרי שיוצאים מהגמילה וצריכים להשתלב חזרה בחברה

קהילת בשבילנו – קהילה שיתופית שיקומית

הפתרון שאנחנו מציעים

➤ בית בשבילנו יספק תמיכות וליווי, כולל דיור והכוון לימודי-מקצועי, ליצירת חיים עצמאיים ומלאים לחבריו, תוך העצמתם, חיבורם לקהילה, שילובם בתעסוקה ובחברה והבאתם לניהול עצמאי של חייהם וחיי הקהילה.

מה מיוחד בפתרון שלנו ?

חיבור - יצירת קהילה שיתופית שחבריה עובדים יחד לקידום הפרט והקבוצה
גישה שונה - העברת האחריות למשתתפים בתכנית לניהול הבית **כולל השתתפות בהוצאות**
חיי חברה וקהילה - בית חם ("הוסטל") מגן ומכיל, המספק גם חיי חברה, תרבות ופנאי
למידה והתמודדות עם קשיי קשב וריכוז – העצמה אישית, התגברות על מחסומים
מסעות טיפוליים ועבודת גוף-נפש – התמודדות עם קשיים, נחישות, עבודת צוות – במסע ובקהילה
בתחום התעסוקה - הכוון לימודי-מקצועי, התאמה אישית, ליווי במציאת עבודה והתמדה בעבודה
עצמאות כלכלית - הקמת עסקים חברתיים למימון פעילויות הבית ללא תמיכה חיצונית (בשאיפה תוך 3 שנים)

קהילת בשבילנו – קהילה שיתופית שיקומית

שלבים במסע החל מקיץ 2017 - אסירים משוחררים

- נובמבר 2016 עד יוני 2017 - חקר הבעיה ובחינת פתרונות קיימים לאסירים משוחררים
- פגישות עם שב"ס ורש"א כולל מנכ"ל רש"א הנכנס
- משובים שהתקבלו – פתרון מצוין, אין לנו תקציב עבורו, אם תביאו כסף נשתף פעולה
- במקביל – עשרות פגישות עם תורמים פרטיים וקרנות
- פגישות עם חברת SFI להשתלבות בפתרון שלהם לאסירים משוחררים (אג"ח חברתי)
- **משובים שהתקבלו – אנחנו לא מעוניינים להתעסק עם אסירים משוחררים המדינה צריכה לעשות זאת**

קהילת בשבילנו – קהילה שיתופית שיקומית

שלבים במסע החל מאוגוסט 2017 – צעירים ללא עורף משפחתי

- אוגוסט 2017 – פגישה במשרד הרווחה אגף התקון –
 - פתרון מעניין מאוד, חדשני, נותן מענה לצעירים עם קשיי קשב וריכוז....
 - **מוכנים ללכת איתנו למיזם משותף אם נביא מחצית מהמימון הנדרש** ובתנאי שהפוקוס הוא על צעירים בסיכון חסרי עורף משפחתי (18 עד 25) המוכרים על ידנו (לא אסירים משוחררים)
- חצי שנה של פגישות, קבוצות מיקוד, דיונים עם משרד הרווחה, הכרת הפתרונות הקיימים
- במקביל פגישות עם עמותות רלוונטיות, תורמים וקרנות כולל גו'ינט תבת/אשלים לשיתופי פעולה והשגת מימון
- בנוסף- שיתוף פעולה עם עמותה גדולה ומוכרת במענה למכרז של משרד הרווחה למימון דירות לצעירים
 - העמותה לא זכתה במכרז
- **תוצאה – לא הצלחנו להשיג מימון בחצי שנה, משרד הרווחה חזר בו ממיזם משותף והצהיר - לא יכולים לממן פיילוט – תמצאו מימון ואחרי הוכחת התכנות נוכל לדבר על מימון/מכרז להרחבת הפעילות**

קהילת בשבילנו – קהילה שיתופית שיקומית

שלבים במסע החל מאוגוסט 2017 – צעירים ללא עורף משפחתי(2)

➤ תשובות מעמותות –

- אנחנו ממוקדים בצורת העבודה שלנו
- אין לנו קשר עם בוגרים צעירים רלוונטיים
- התחמקות מתשובה ברורה
- אנחנו מפתחים מודלים במשך 5 שנים...

➤ תשובות מתורמים וקרנות –

- רוצים הכרה למס הכנסה (סעיף 46)
- אנחנו ממוקדים במלגות לאוניברסיטה, אנחנו ממוקדים בנושאים אחרים
- המודל יקר מדי צמצמו לפיילוט קטן יותר
- **אתם לא עסק חברתי**- אתם לא מעסיקים ישירות את הצעירים
- **אחרי שתוכיחו התכנות** נחשוב אם לעזור לכם.....

קהילת בשבילנו – קהילה שיתופית שיקומית

שלבים במסע מימוש המודל באופן חלקי במיזם לופט בדרום ת"א

- מיזם לופט- מיזם חברתי למען דרי רחוב, קיים כ 5 שנים, 6 בתים עם כ 70 דיירים- מספק שיכון, אוכל ובית חם
 - הדיירים משלמים 2200 ₪ (מקבלים הבטחת הכנסה מביטוח לאומי ועזרה בדיור ממשרד השיכון)
 - המיזם מחזיק את עצמו כלכלית ללא תרומות
 - המיזם לא מוכר באופן רשמי אבל כל הגורמים מפנים אליו אנשים (רש"א, רווחה, רשות לסמים, בתי משפט)
- החל מאוקטובר 2017 התחלנו בשיקום תעסוקתי שכלל מפגש קבוצתי וליווי פרטני עבור 7 דיירים
 - כולם עובדים
 - שניים לומדים במקביל לעבודה
 - חלקם עזבו את ההוסטל
 - בתחילת מרץ פתחנו את הקבוצה השנייה
- אנחנו מחפשים מימון לפתיחת בית משותף במודל שלנו ובדיונים על מיזוג העמותות

עסקים חברתיים – קשיים במימון

עסקים כלכליים	עסק חברתי	מימון
על חשבון היזמים	על חשבון היזמים	מחקר ותכנון ראשוני
<ul style="list-style-type: none"> • השקעות של אנג'לים או קרנות סיד • הלוואה מהבנק 	<ul style="list-style-type: none"> • על חשבון היזמים בסיכויים קטנים מאוד: • תורם שיש לו קשר אישי לנושא • קרן המוסד לביטוח לאומי • הלוואה מקרן דואליס או IVN 	מימון ראשוני לבחינת התכנות / פיילוט
<ul style="list-style-type: none"> • קרנות הון סיכון • שותפים אסטרטגיים • הלוואה מהבנק 	<ul style="list-style-type: none"> • מרבית הקרנות והתורמים דורשים הכרה למס הכנסה- מינימום שנתיים של פעילות • הלוואה מקרן דואליס או IVN • משרדי ממשלה- באמצעות מכרז שלוקח המון זמן ופתוח לכולם 	הרחבת הפעילות
מקסום רווחיות זו מטרת העסק	רווחיות נמוכה בהשוואה לעסק רגיל (בגלל ההשקעה בשיקום) ולכן צריך הקלות במיסוי, אגרות, ארנונה וכו'	התנהלות ארוכת טווח

עסקים חברתיים – קשיים בהקמה ובהתנהלות

עסקים כלכליים	עסק חברתי	
שוק מפותח	שוק לא מפותח (בעולם הרבה יותר מפותח, ממשלה-חברות-עמותות-אנשים פרטיים)	התפתחות השוק
<ul style="list-style-type: none"> ניתן להגיע אליו בקלות יחסית (דו"חות לבורסה, דוח"ות חברות ייעוץ ומחקר, ועוד) 	<ul style="list-style-type: none"> קשה מאוד להשיג למשרדי ממשלה ורשויות ממשלתיות יש הרבה מידע אבל הוא לא נגיש לציבור בצורה ברורה הפעילות של שיתופים מצוינת אבל לא מספיקה 	<ul style="list-style-type: none"> זמינות המידע בנוגע למימון, שחקנים בשוק, הוצאות והכנסות, תמחור שירותים ועוד
<ul style="list-style-type: none"> הגדרות מאוד ברורות 	<ul style="list-style-type: none"> אין אחידות בשוק להגדרת עסק חברתי. האם עמותה שמתקיימת ללא מימון חיצוני היא עסק חברתי? האם רק מי שמעסיק ישירות? יש צורך להרחיב את ההגדרה 	הגדרות ברורות

עסקים חברתיים – המלצות וסיכום

- הקמת גוף פאן-ממלכתי ברשות משרדי ממשלה שיעבוד עם המגזר השלישי והעסקי וימנף יוזמות ויזמים שרוצים לעזור:
 - שיתוף במידע / הכוונה / תכנון משותף
 - קידום ומימון יוזמות חברתיות חדשות – החל משלב ההקמה
- לפתוח פורטלי מידע מפורטים יותר ונגישים יותר לפי נושאים חברתיים
 - כל אגף / רשות אחראית על התחום שלה
 - לכל אגף/משרד/רשות שיהיה נציג שעובד מול עמותות ועוזר לכוון, לקשר, למקסם את הפעילות לטובת כולם
- לקצר את הזמן לקבלת ההכרה למס הכנסה לצורך תרומות (טופס 46)
- להרחיב את ההגדרה של עסקים חברתיים לכלול גם יוזמות ועמותות שלא מעסיקות באופן ישיר
 - להקים עוד מקורות מימון ליזמות חברתיות בשלב ההקמה
 - בנק לעסקים חברתיים ועמותות בתחילת דרכן
 - קרנות למימון ראשוני (לא רק בהלוואה)
- לעודד עמותות וותיקות לאמץ מיזמים חדשים ולהפעילם כחלק מהעמותה – לתת תמריצים כלכליים
- לתת הקלות מס/ארנונה/מים/אגרות לעסקים חברתיים ועמותות בעזרת תהליך זריז ונגיש ובמשך כל השנה
- לעודד חברות מסחריות ועסקים לאמץ ולעזור לעסקים חברתיים ועמותות
 - הגדלת תמריצים ונקודות זכות למכרזים ממשלתיים

תודה רבה

טל קוטנר

054-542-8544

Tal.Kuttner@gmail.com

דבי שגיא

מיה הובר

רוני שפיגלר

משה חדיף

צוות בית בשבילנו / עמותת זינוק לתעסוקה

למי שמעוניין - מידע נוסף על :
צעירים בסיכון
המודל הייחודי שלנו

צעירים בסיכון – הגדרה

- צעירים שמסיבות שונות אין להם עורף משפחתי מתפקד או תומך דיו ויש בחייהם גם קשיים ואתגרים נוספים המתעצמים לנוכח עובדה זו גדלו במסגרות חוץ ביתיות או בבית עם הוריהם הביולוגיים
- רובם ככולם מגיעים מהפריפריה החברתית והגיאוגרפית של מדינת ישראל: משפחות של מצוקה כלכלית, משפחות מהגרים, ו/או משפחות שבהן בן משפחה עם מוגבלות או חולי משמעותי שמקשים על התפקוד המשפחתי
- נמצאים במצב של גרירת תנאי חיים מקפחים מן הילדות והנעורים, כלומר נקודת היציאה שלהם אל האזרחות היא של חסך וחסר לעומת כלל האוכלוסייה
- חינוך: 29.5% מהילדים בנשירה סמויה מלימודים, 44% לא זכאים לתעודת בגרות
- הפרעות קשב ולקויות למידה: לרבים מהם יש אבל הם אפילו לא מאובחנים
- תעסוקה ולימודים: 15.9% מהצעירים לא עובדים ולא לומדים
- מוגבלות: 9% מכלל הילדים ונוער עם מוגבלות

צעירים בגילאי 18-35 (באלפים)

קהילת בשבילנו – קהילה שיתופית שיקומית

הבעיה שאנחנו מנסים לפתור

- בישראל חיים כ-350,000 צעירים (בגילאי 18 – 35) המוגדרים צעירים בסיכון
- גוררים תנאי חיים מקפחים מהילדות ונעורים ומתקשים להתמודד עם האתגרים של יציאה לעצמאות, רכישת מקצוע והשתלבות בחברה
- לאלפים מביניהם אין עורף משפחתי ומקום לינה והם מנהלים אורח חיים הישרדותי ומסוכן
- פתרונות הדיור של משרד הרווחה והעמותות הרלוונטיות, נותנים מענה הכולל דיור לכמה מאות צעירים בלבד!
- עשרות אלפים מהם יוצאים מתקופת מאסר וחוזרים לכלא בשיעורים מאוד גבוהים (ממוצע 42%)
- הרשות לשיקום האסיר לא מקבלת מספיק תקציבים לטפל בכולם
- הרשות לשיקום האסיר נאלצה לסגור את מרבית ההוסטלים שלה ואין לה פתרונות דיור מספקים
- עשרות אלפים מהם מכורים לסמים ו/או לאלכוהול
- מרבית הפתרונות הקיימים מטפלים בעיקר בגמילה
- אין מספיק פתרונות לרצף טיפולי / ליווי אחרי שיוצאים מהגמילה

צעירים בסיכון – צרכים ופערים

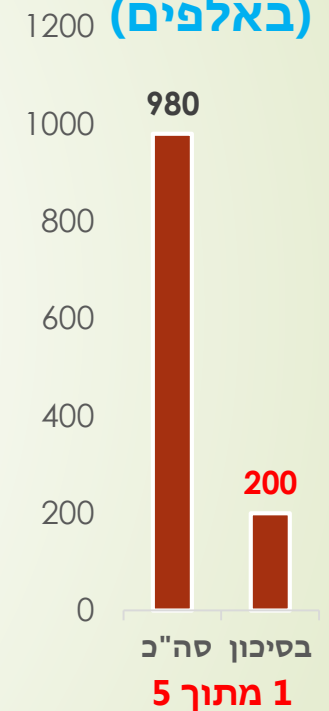
תקופת ה"בגרות בהתהוות" מציבה לצעירים מגוון צרכים. הבולטים שבהם הינם:

- מציאת דיור
- רכישת השכלה
- מציאת תעסוקה
- גיבוש נושא הזהות
- השייכות של הפרט

צעירים בסיכון – הגדרה לאומית ביחס ל- 7 תחומי חיים - קשיים וחסכים ב:

- קיום פיזי, בריאות והתפתחות
- השתייכות למשפחה
- למידה ורכישת מיומנויות
- רווחה ובריאות נפשית
- השתייכות והשתתפות חברתית
- הגנה מפני אחרים
- הגנה מפני התנהגות מסכנת

צעירים בגילאי 18-25 (באלפים)

285,198 צעירים מוכרים ע"י משרד הרווחה כבעלי צרכים שונים של נזקקות, מתוכם 7,033 בלבד

זוכים למענים חוץ ביתיים ו 10,796 זוכים למענה כלשהו בקהילה

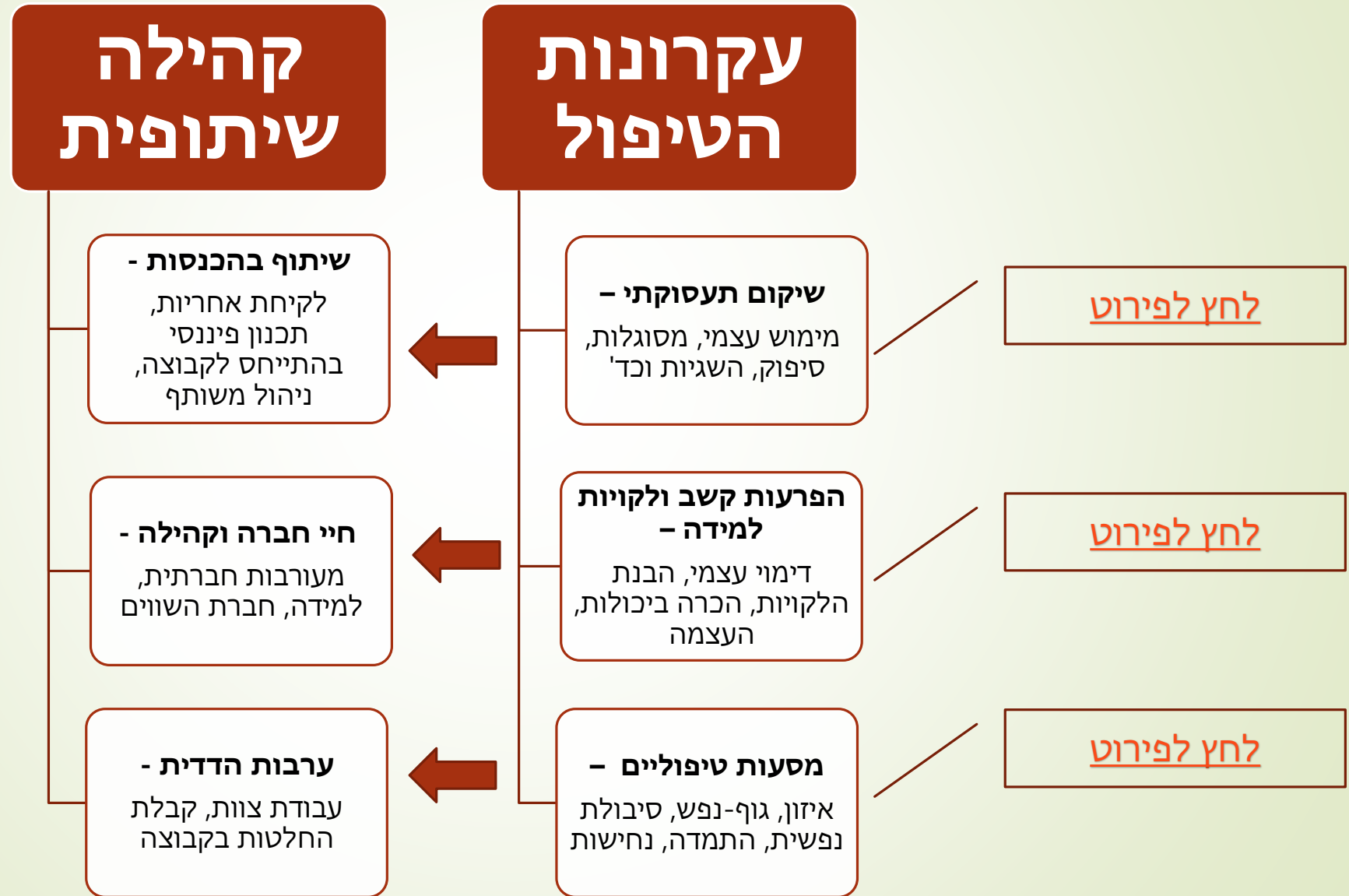
*נתונים נכונים לשנת 2011 – המצב השתפר מאז אך עדיין קיים פער גדול

קהילה שיתופית שיקומית – עקרונות זהים למודל הקיבוץ העירוני

- חיי שיתוף בסביבה עירונית, דיור בווילה מרכזית או בדירות המפוזרות בעיר/שכונה
- קיימים בארץ עשרות קיבוצים עירוניים המאכלסים אלפי חברים רובם צעירים בגילאי 22-45
- פועלים עפ"י חלק מעקרונות הקיבוץ: שיתוף חלקי בהכנסות, דאגה לרווחת הפרט ע"י הקבוצה, ערבות הדדית
- מידת השיתופיות הכלכלית והערבות ההדדית שונה בין קיבוץ לקיבוץ
- ניהול משותף של הקהילה וחיי הקהילה, קבלת החלטות בקבוצה
- פועל בשלושה נתיבים למימוש הצרכים הכלכליים של חבריו: פרטני, קולקטיבי ומעורב

- תנועת דרור ישראל מאגדת את קיבוצי המחנכים, שבהם חיים אלפי צעירים בגילאי 22-45, בכ-60 קבוצות הפרושות ברחבי הארץ (80% מהן בפריפריה)
- בכל קיבוץ גרים 100 – 40 חברים שמחנכים בין 2000 ל 4000 בני נוער

קהילה שיתופית שיקומית – מודל פורץ דרך

קהילה שיתופית שיקומית – מטרות

- מתן מענה לצרכי קיום בסיסיים (דיור + תעסוקה)
- פיתוח סביבה המקנה לחבריה השתייכות
- הכרת העצמי וחיזוק הדימוי העצמי
- פיתוח יכולות לראיית האחר וקבלתו
- הקניית מיומנויות למידה ורכישת מקצוע
- שילוב בתעסוקה לטווח ארוך

קהילה שיתופית שיקומית – פרטי התכנית

- תוכנית שיקום הנמשכת שנתיים
- גבולות ברורים ושקופים, הסכם מחייב בכניסה לתכנית
- גישה שיקומית – הסתכלות בגובה העיניים, העצמה, הכלה, מתן אמון מלא (בליווי)
- מגורים בוילה מרכזית ואחר כך בדירות בעיר
- שיתוף חלקי בהכנסות, תקציב אחיד לכל משתתף, תשלום על הדירות ודמי חבר, חיסכון לגמר התכנית בהתאם לשכר שהרוויח
- סדר יום מובנה וקבוע הכולל יציאה לעבודה בבוקר, השתתפות (חובה) בפעילויות משותפות/לימודים אחר הצהריים/ערב וסופי שבוע, סדנאות קבוצתיות ומפגשים פרטניים
- שימוש בקבוצה ככוח טיפולי ליצירת שינוי משמעותי אצל הפרט
- ליווי אישי וקבוצתי כולל בניית תכנית אישית מעקב סדור, מדידה ומשוב
- פעילות התנדבותית ויזמות חברתית בקהילה / ישוב שבו גרים

קהילה שיתופית שיקומית – ייחודיות

- סימולציה לחברה נורמטיבית
- מסגרת מתווכת בין הסגור לפתוח
- גבולות ברורים ומיכל מאפשר
- מחייב התייחסות לאחר
- מפתח ערבות הדדית ואחריות חברתית
- תכנון פיננסי וחברתי בהתייחס לפרט ולקבוצה
- מספק תמיכה וביטחון כלכלי כולל דיור בקהילה
- לקיחת אחריות על ניהול חיי הקהילה
- יכול להוות פתרון ארוך טווח לחלק מהמשתתפים שיבחרו להישאר